

Ny centrumbildning för Afrikastudier

NU STÅR DET KLART att det bildas ett centrum för Afrikastudier vid Göteborgs universitet. Förhoppningen är att bygga ett levande nätverk både inom och utanför universitetet – med nära kontakter med liknande verksamheter i Norden, Europa och Afrika.

Sid 3

Framgångsrik forskningsfond

PÅ Knappt ett år har Göteborgs universitets forskningsfond stigit med närmare 45 procent. I dag har fonden en förmögenhet på 67 miljoner kronor och antal delägare är uppe i 1 900. Fondens snabba børsutveckling överträffar alla förväntningar.

Sid 3

Sök pengar från EU:s forskningsfonder!

GÖTEBORGS UNIVERSITET har med stor framgång fått projektpengar från EU:s forskningsfonder. Närmare femtio procent av alla från GU som sökt finansiering har beviljats medel – vilket ska jämföras med ett EU-genomsnitt på 20 procent.

Sid 5

Sakta framåt med jämställdheten

DET KRÄVS KRAFTTAG för att uppnå ett jämställt universitet, menar Gunilla Hollander, jämställdhetshandläggare vid Göteborgs universitet. Hon vill att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla frågor som kommer upp i beslutande instanser.

Sid 8

Olika sätt att se på miljövänlighet

DE FLESTA SVENSKAR handlar regelbundet miljövänliga tvätt- och diskmedel. Men hur kommer det sig egentligen att så få handlar ekologiskt odlad mat? En orsak är att konsumenterna tolkar begreppet miljövänlighet på olika sätt, menar Cecilia Solér i sin nya avhandling, "Att köpa miljövänliga dagligvaror".

Sid 9

Humanistdagarna

11-12 oktober

Sid 10

FOTO: HILLEVI NAGEL

Katarina har siktet inställt på vindriktningen

DEN KARGA SKÄRGÅRDSKUSTEN är Katarina Bornes arbetsplats. Här ute släpper hon upp ballonger som är tre kubikmeter stora och installerar höga meteorologiska master. Katarina är doktorand i naturgeografi och håller nu på att avsluta sin avhandling om sjö- och landbrisen i skärgårdsmiljö.

– Det har varit mycket arbete och ibland när man varit tvungen att stå vid en mast och mäta mellan klockan tio på kvällen och fyra på morgonen har man förstås undrat vad man gett sig in i.

Sid 6-7

FOTO: EVA S. ANDERSSON

JAG SKULLE VILJA BÖRJA MIN FÖRSTA "RUTA" med att tacka för det förtroende som visats mig i samband med nominering och utseende till rektor. Det starka stödet från såväl verksamhet som studenter ger mig åtminstone till en början unika möjligheter att arbeta som rektor, samtidigt som det innebär ett mycket stort ansvar. Jag är också medveten om att en valprocess av detta slag inrymmer ett antal tillfälligheter. Jag vill med detta ha sagt att jag är övertygad om att det bland övriga nominerade fanns personer som lika bra eller bättre skulle kunna ha tjänstgjort som rektor. Det är alltså med ödmjukhet jag närmar mig uppgiften.

Jag vill också i min första "ruta" passa på att tacka Jan Ling för hans insatser. Ju mer jag blir bekant med olika frågor desto mer förstår jag vidden av hans insatser. Jan har också, med sin person och sitt arbete, skapat en mycket positiv bild av universitetet i samhället.

Någon har sagt att vad universitetet behöver nu är lugn och ro. Jag delar inte den uppfattningen. Ett universitet måste alltid vara på väg mot något, ett mål, en vision. Vi har en vision. Denna utarbetades av Jan Ling, Ference Marton och andra tillsammans med universitetsstyrelsen. Visionen behöver nu konkretiseras. Vägen dit behöver beskrivas. Jag avser att tillsammans med universitetsstyrelsen, studenter och anställda utarbeta en handlingsplan för de närmaste åren. Handlingsplanen skall ta sin utgångspunkt i visionen bl a vad gäller synen på kunskap och kunskapsbildning, och i ett antal punkter definiera inom vilka områden vi skall arbeta, vart vi är på väg och helst när vi skall vara framme. Jag ser fram mot att återkomma i denna fråga.

En uppgift som jag övertagit efter Jan Ling är att som expert arbeta i kommittén för ett världskulturmuseum. Som jag ser det utgör detta arbete en del av universitetets tredje uppgift. Verkligheten utgör självklart en helhet, men som kan betraktas från olika perspektiv, med olika vetenskapsteoretiska teorbildningar som bas. För mig framstår det uppenbart att naturvetenskaplig kunskap utgör en del av mänsklighetens kulturella yttringar och att ett världskulturmuseum måste antingen i sig självt innehålla sådana aspekter eller kombineras med t ex ett "Kunskapens hus" eller "Experimentum". Det är vidare viktigt att i den pedagogiska ambitionen komma bort från en alltför uttalad museal natur- och kultursyn som inte skapar vare sig direktkontakt eller konfrontation med allmänhet och verkligheten utanför. Det nya museet, provisoriskt kallat *muséion*, utgör även en forskningsresurs, med integrationsmöjligheter in i universitetsstrukturen. Vi har här en såväl nationellt som internationellt unik möjlighet att förnya oss, att bidra med vår disciplinära kunskap och kunskapsbildning i ett tvärkulturellt projekt av stor samhällsrelevans.

Bo Samuelsson

Ny tidning

Välkommen till en ny publikation som ska ge dig nyheter om vad som är på gång vid Göteborgs universitet.

Det är första numret av GU Journalen som du håller i din hand.

GU JOURNALEN ersätter därmed Nyhetsbrevet, som nu upphör efter tre år. En ambition är att den nya tidningen ska ge dig aktuell och angelägen information om vad som händer vid universitetet. Vi kommer att prioritera den information som angår de flesta – över fakultets- och institutionsgränserna – alltså det som är gemensamt för universitetet.

Det är därför vi kommer att satsa på nyheter från rektor och universitetsledning. Vad beslutar ledningen? Och vilka konsekvenser får besluten ute i verksamheten? Vi kommer också att försöka bevaka mer fortlöpande regeringens utbildnings- och forskningspolitik.

Tidningen beräknas komma ut en gång i månaden. Men utgivning och antal sidor inte får på sikt styras av behovet

av information och ekonomiska resurser.

Vi på informationsavdelningen håller på att se över interninformationen. Det blir en rad förändringar framöver. En nyhet är att vi redan ger ut ett nytt kalenderium, GU-bulletinen, som informerar om föreläsningar, konferenser, lediga tjänster och stipendier. Den kommer i fortsättningen att både faxas och e-postas till alla institutioner och andra enheter var fjortonde dag. Men allra enklast är förstas – om du har möjlighet – att läsa GU-bulletinen på din dator via GU:s webbplats. Här kan du också läsa GU Journalen.

Inom kort planerar vi att förändra strukturen och utseendet på GU:s hemsida. Bland annat ska vi upprätta en daglig löpsedel med de senaste nyheterna.

Den nya tidningen ska på en och samma gång vara läsvärd, intressant, snygg – och stimulera till dialog. Som ny redaktör är detta en spännande och utmanande uppgift som jag självklart inte klarar utan din medverkan.

FOTO: NANNI JIN OLOF

Jag vill gärna veta vad du tycker om den nya tidningen. Skriv, ring eller e-posta! Jag behöver dina synpunkter för att kunna göra en intressant tidning. Och tipsa! Hör av dig – om du har idéer om vad vi ska ta upp.

Välkommen att delta i utvecklingen av en ny tidning!

Allan Eriksson
redaktör

Namntävlingen är avgjord. För alla som undrar vem som tog hem priset i namntävlingen... så blev det Anders Eurén, vår nye medarbetare och formgivare, som även kom på namnet till det nya kalenderiet. Vi tackar alla som kommit in med förslag!

Pressröster

”Förkastlig, rentav farlig” Så karakteriserar Peter Luthersson ideologiseringen av landets universitet och kulturella institutioner på SvD Kultur den 27 augusti. ”Utbildningsministern och kulturministern röjer en ambition att styra inte bara utbildning och kulturinstitutioners ramar utan även själva innehållet. Medvetandesfären blir under deras egid utsatt för en massiv ideologisering.”

”Uteblir satsningen på forskningen är risken stor att vi sänker kompetensnivån”, menar Sigbrit Francke,

Umeå universitet, i en artikel i DN den 7 september. Problemet är att grundutbildningen byggs ut i stor skala samtidigt som forskningen inte expanderar på samma sätt. Pengar saknas och politikerna tycks inte uppmärksamma problemet.

”De högskolor som nu byggs i rask takt kan inte ha som enda syfte att fabricera kunskap och arbetskraft åt näringsliv och kommuner. Ett lika viktigt skäl måste vara att de nya högskolorna har bättre förutsättningar än de gamla att gripa "sanningen" om dagens värld”, skriver Stefan Jonsson på DN-Kultur den 18 september.

”De mindre och medelstora högskolorna är ofärdiga som forskningsinstitutioner, skriver Claes-Göran Gustafsson, professor vid Trondheims teknisk-naturvetenskapliga universitet, på DN-debatt den 31 augusti.

Gustafsson anser att den nuvarande utbildningspolitiken verkar medvetet rikta in sig på att skapa ett totalt avintellektualiserat Sverige. Han menar att Sverige befinner sig i ett tillstånd av fritt fall när det gäller vetenskaplig konkurrenskraft och kvalitet.

GU JOURNALEN är en informationstidning från Göteborgs universitet. REDAKTÖR: Allan Eriksson. LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén. ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink. STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson. MEDVERKANDE SKRIBENTER: Jan Westin, Åke Pettersson, Eva Lundgren & Urban Lindstedt. ADRESS: Informationsavdelningen, Göteborgs universitet, Vasaparken, 411 24 Göteborg. TEL: 031-773 10 21. FAX: 031-773 43 54. E-POST: Allan.Eriksson@adm.gu.se INTERNET: www.gu.se/GU-Journalen TRYCK: ArkTryckarna AB, Göteborg. UPPLAGA: 4 500 ex. UTGIVNING: En gång i månaden. Nästa nummer kommer i mitten av november. ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För obeställt material ansvaras ej. ISSN 1402-9626

Ny centrumbildning för Afrikastudier

I september fattade styrelsen beslut om att inrätta ett centrum för Afrikastudier under Temanämnden.

CENTRUM FÖR Afrikastudier leds av en styrelse med representanter från fyra fakulteter, där Anders Närman är föreståndare.

– Det är viktigt att vi är en formell del av universitetet. Det gör det lättare att bygga nätverk inom och utanför universitetet samt ger oss ökade möjligheter att söka externa medel för våra projekt, säger Jonas Ewald, sekreterare i nätverket och adjunkt vid institutionen för freds- och utvecklingsforskning.

Han tycker det är naturligt att bilda en centrumbildning eftersom det redan bedrivs en omfattande

Afrikaforskning vid Göteborgs universitet.

– Samarbetet har växt fram under många år. Tanken är att skapa ett forum för människor som håller på med Afrikastudier.

Stort intresse

I mars förra året bildades en interimstyrelse. Ett nätverk har upprättats med ett 100-tal personer som är intresserade av Afrika vid Göteborgs universitet. Totalt rör det sig om representanter från 16 institutioner vid fyra fakulteter samt Chalmers. Med hjälp av en e-postlista sprids information om nätverket.

Sedan förra hösten har seminarier hållits varje månad, bl a med många externa föreläsare. Och intresset har varit mycket stort.

– Vi blev förvånade över

den afrikarelaterade verksamhetens omfattning och bredd, säger Jonas Ewald.

Levande nätverk

Verksamheten inom nätverket bedrivs på olika nivåer. Ett öppet seminarium hålls en gång i månaden. Utöver månadsseminarierna anordnas seminarier med gäster, inte minst från Afrika.

Regelbundna forskningsseminarier skall också anordnas, där forskare ska kunna presentera sin forskning och utkast till avhandlingar. Dessutom tänker man starta forskningssamarbete över fakultets- och institutionsgränser.

Ett annat mer långsiktigt mål är att etablera en grundkurs i Afrikakunskap.

– Vi kommer även att utveckla kontakterna med

liknande verksamheter i Norden, Europa och Afrika, säger Jonas Ewald.

Han poängterar att arbetet skall vara inriktat mot att skapa ett levande nätverk för afrikarelaterad verksamhet inom och utanför universitetet.

– Vi vill absolut inte institutionalisera vårt arbete. Vi hoppas kunna fungera som katalysator genom att knyta ihop olika institutioner över ämnesgränserna. På så sätt kan vi skapa en bas för att söka gemensamma resurser och en levande intellektuell miljö där olika perspektiv kan mötas.

Allan Eriksson

Vill du stå med på Afrikacentrums e-postlista så skicka ett mejl till: J.Ewald@padrigu.gu.se

En god affär att stödja forskningen

Att både spara och stödja forskningen har visat sig vara en god affär. Göteborgs universitets forskningsfond har haft en mycket gynnsam börsutveckling. På knappt ett år har fonden ökat med närmare 45 procent.

GÖTEBORGS UNIVERSITET var först ut i landet med att introducera en forskningsfond tillsammans med Handelsbanken.

– Fonden har utvecklats bättre än indexet, långt över genomsnittet, och det gör

fonden till en mycket bra investering, menar Claes Wittboldt som arbetar som finansanskonsult åt Göteborgs universitet.

Det har nu gått ett år sedan fonden startade. Då, i oktober, var förhoppningen att man skulle nå upp till ett kapital om minst 50 miljoner kronor efter tre år.

Men det har gått över förväntan. I dag har Göteborgs universitets forskningsfond en förmögenhet på 67 miljoner kronor och antal delägare är uppe i 1.900. Sedan årsskiftet har fonden ökat sitt kapital med 33 procent.

– Det tyder på att det finns en stark tilltro till Göteborgs universitet som drivkraft i en region med högre utbildning och bra infrastruktur.

Vad är då förklaringen till att fonden utvecklats så bra?

– Det är flera orsaker. Dels är det duktiga fondförvaltare som lyckats göra bra placeringar i både svenska och utländska aktier, dels att vi startade fonden i ett gynnsamt börsläge. Vi hoppade på taget i rätt tid.

Claes Wittboldt är glad för att så många småsparare har vågat satsa sina pengar på forskningsfonden. Det innebär att ägandet har spridits på många – vilket också tryggar för fondens stabilitet.

Allan Eriksson

Den 29 oktober är det andelsägarfondstämma i universitetets aula, i Vasaparken, ca kl 17.00.
Kurs 29/9: 144.13

Stödjer forskningen

Två procent av fondens förmögenhet går varje år till Göteborgs universitets Jubileumsfond, som använder pengarna för att stödja

och bedriva forskning. Om vi utgår från att fonden har ett kapital på 67 miljoner kr vid årets slut, då går 1,34 miljoner till Göteborgs universitets forskning.

– Sparar du åt dig själv kommer du också att stödja viktig och angelägen forskning vid Göteborgs universitet, säger Claes Wittboldt. Om du gynnar den organisation du jobbar i, då har du också glädje av fondens utveckling.

HDK – Årets Designskola!

Högskolan för Design och konsthantverk tog hem storslam i årets Embryotävling.

HDK TOG HEM ALLA första priser i Årets Embryo. Annika Svensson, som går HDK:s linje för keramikkonst, vann Årets Embryo '97 för sitt kakelugnsprojekt, som enligt juryn var både konstnärligt och tekniskt mycket genomarbetat.

Årets Kreativitetsembryo gick också till Annika Svensson. Marie Olofsson, HDK, belönades med Årets marknadsembryo. Björn Tegnell Årets Uförändrade embryo. Bästa designskolan

var HDK. Och bästa utbildningen '97 var – enligt tidsskriften Form – HDK.

Inte nog med att HDK vann förstapriserna i alla kategorier, så gick de flesta andra och tredjepriserna till HDK. Maria Olofsson, på linjen för keramikkonst, kom tvåa i Årets Embryo '97 med sin servis. Björn Tegnell, på linjen för industridesign, blev trea med sin röda sparkcykel.

En rad framgångar och fina utmärkelser. Vad är då orsaken till att HDK lyckats så bra?

– Att vi blev årets skola '97 var det bästa som kunde ha hänt. Nu har vi bevisat att vi

kan, säger lektor Ove Thorsén stolt. Vi har fått priset för att alla på skolan har visat en fantastisk glädje, entusiasm och kreativitet. Det känns extra roligt med tanke på den svåra ekonomiska situation som vi befinner oss i.

Det är nu fjärde året i rad som tävlingen Årets Embryo genomförs. I år var det så många som 255 nya designers som lämnade in sina bidrag. Tidningen Form betonar det lekfulla inslaget i denna premiering. Tanken med Årets Embryo är att lyfta fram det positiva kring examensutställningarna.

Allan Eriksson

Annika Svensson fick första pris för sitt kakelugnsprojekt.

Nytt från ledningen

GAME-PROJEKTET STÖDS AV UNIVERSITETET

Rektor har beslutat att stödja projektet GAME, Göteborg Academy for Management of the Environment, utan att ta ställning till hur organisationen kommer att se ut i framtiden.

GAME är i dag ett projekt av utpräglat samverkanskaraktär. Avsikten är att utgöra forum för strategiska diskussioner kring miljörelaterad forskning och utbildning i Göteborgsregionen.

Länsstyrelsen, kommunen, universitetet, Chalmers och näringslivet är representerade i styrgruppen för projektet.

Arbetet drivs av professor Claes I Helgesson, som är knuten till oorganisk kemi GU/CTH.

GAME organiserar i första hand seminarier för forskare och miljöansvariga vid företag och förvaltningar i vårt område.

TJÄNSTEN SOM PROFESSOR I GRAFIK ÅTER-BESÄTTS I FRI KONST

Den lediga tjänsten som professor i grafik vid Konsthögskolan Valand, efter Franco Leidi, återbesätts i fri konst. Styrelsen har beslutat att godkänna förslaget från Konstnärliga fakultetsnämnden.

EN INTEGRERAD CIVILEKONOMUTBILDNING GENOMFÖRS

Handelshögskolans förslag om att inrätta en integrerad civilekonomutbildning om 120 poäng har godkänts av styrelsen. Den nya utbildningen har två inriktningar, en analytisk och en språklig (franska, japanska, spanska och tyska).

Den japanska inriktningen omfattar 160 poäng. Styrelsen har också beslutat att godkänna förslaget att genomföra fyra integrerade masterprogram om 60 poäng med olika inriktningar.

GD DATACENTER LÄGGS NER

Styrelsen har fattat beslut om att lägga ner GD Datacenter som arbetsenhet vid Göteborgs universitet.

PÅ NYA POSTER

- Gudrun Balke har förordnats att vara universitetsråd på heltid för lärarutbildningen.
- Irja Persson Utterhall har förordnats att ha ett treårigt uppdrag som chef för utbildningsavdelningen.
- Tuuja Lindström har befräts från uppdraget att vara ledamot i referensgruppen för Mediehuset. Adjungerade professor Göran Du Rées har utsetts till ny ledamot i referensgruppen.
- Jörgen Kyle har utsetts till universitetets kontaktperson med Stiftelsen för Strategisk forskning.

Budgeten i korthet

- De sammanlagda forskningsmedlen till universitet och högskolor uppgår till 6,6 miljarder kronor, inklusive pengar från forskningsstiftelserna.
- Den grundläggande högskoleutbildningen byggs ut i hela Sverige med 60 000 permanenta platser under åren 1997-2000. Utbyggnaden sker främst vid de mindre och medelstora högskolorna.
- De mindre högskolorna får ökade forskningsresurser - från drygt 295 miljoner kronor i år till drygt 576 miljoner kr 1998. Regeringen försätter att satsa på små och medelstora högskolor.
- 100 miljoner förstärker universitetens forskarutbildning och 36 miljoner går till forskarutbildningen vid mindre och medelstora högskolor.
- Av 15 000 nya högskoleplatser under 1998 tidigare lägs 10 000 platser redan i vår.
- De särskilda reglerna om professorernas anställningsskydd tas bort ur högskolelagen.

Det här betyder proppen för Göteborgs universitet:

- 400 nya grundutbildningsplatser under 1998, varav 326 platser tidigare lägs till vårterminen 1998. Totalt får Göteborgs universitet 1 100 nya platser under 1997-99.
- Tandläkarutbildningen ska på sikt minska med 5 platser.
- Regeringen höjer examensmålen för grundskollärare årskurs 4-9 och gymnasialärare under åren 2000-2002.
- Antalet nyrekryterade kvinnliga professorer bör vara 22 procent under treårsperioden 1997-1999.
- Ökade resurser för kompetensutveckling av lärare och förstärkning av studiefinansieringen.
- Ökade resurser för tvärvetenskaplig gränsöverskridande forskning och forskarutbildning inom humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet.
- 30 miljoner kronor går till Centrum för experimentell biomedicin för att täcka ökade hyreskostnader.

Samma anslag som förra året

Under 1998 får grundutbildningen vid Göteborgs universitet totalt 926 miljoner kronor, enligt budgetpropositionen. Det är lika mycket pengar som förra året. Regeringens satsning på nya grundutbildningsplatser under 1997 och 1998 innebär egentligen inte en ökning av det totala antalet platser. Flera åtaganden försvinner, däribland de extra platserna inom humaniora, juridik och samhällsvetenskap. Göteborgs universitet har även i fortsättningen ansvar för naturvetenskapligt basår och för utbildningen av arbetslösa invandrarakademi, men utan att få några extra medel.

Anslaget har löne- och prisuppräknats med 2,4 procent. Men denna höjning motsvarar ungefär de generella besparingar som måste genomföras.

Ökad insatser för forskning och forskarutbildning

Göteborgs universitet får extra medel för att satsa på forskning och forskarutbildning. Anslaget för 1998 ligger på 784 miljoner kronor, vilket är 60 miljoner mer än förra året.

Bland annat går ca 20 miljoner kronor till kompetensutveckling och förbättrad studiefinansiering samt till tvärvetenskaplig gränsöverskridande forskning och forskarutbildning inom humanistisk och samhällsvetenskapliga fakulteter.

Den generella besparingen är något lägre på detta anslag jämfört med grundutbildningsanslaget.

Fler forskare ska ta sin examen på kortare tid

Regeringen satsar stort på forskning och forskarutbildning i 1998 års budgetproposition. Göteborgs universitet får ökade resurser nästa år för att bland annat förbättra studiefinansieringen för doktorander.

I PROPOSITIONEN FÖRESLÅR regeringen ett antal åtgärder för att effektivisera forskarutbildningen. Avsikten är att höja andelen examinationer genom att förbättra doktorandernas ekonomiska situation. Totalt satsar regeringen 100 miljoner kronor på studiefinansiering i forskarutbildningen.

Men regeringens planerade satsning kommer inte som en överraskning för Marianne Dahlquist som är planeringsdirektör vid Göteborgs universitet.

- Vi har förutsett och planerat in de flesta förändringar i verksamhetsplanen 1997-1999 som regeringen nu föreslår, säger hon. De senaste åren har det inom fakulteterna bedrivits ett omfattande utvecklings- och förändringsarbete för att öka kvaliteten och förbättra effektiviteten inom forskarutbildningen. Det ekonomiska tillskottet vi nu får ger oss ökade möjligheter att påskynda arbetet.

Regeringen hävdar att det i samhället ställs allt högre krav på personer med vetenskaplig kompetens. Behovet av kvalificerad arbetskraft ökar. Om vi ska klara av kompetensbehovet inför 2000-talet, då är det nödvändigt att fler personer får en vetenskaplig utbildning.

Redan i dag finns ett stort be-

hov av forskarutbildade lärare. Eftersom den grundläggande högskoleutbildningen under perioden 1997-2001 ska öka, ställer det krav på en ökad rekrytering av högskolelärare.

Detta innebär att en stor del av dessa nyrekryterade lärare bör vara disputerade för att kunna behålla kvaliteten i utbildningen, hävdar regeringen.

Många tar sin examen sent

De senaste åren har antalet doktorexamina ökat, då främst inom de medicinska, tekniska och naturvetenskapliga fakulteterna. Detta beror till stor del på den kraftigt ökade studiefinansieringen. Regeringen anser dock att det är problem med forskarutbildningens effektivitet, särskilt inom humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik. Vid dessa fakulteter är det många som tar sin examen sent och vid hög ålder.

Regeringen vill nämligen att fler ska avsluta forskarutbildningen inom rimlig tid, eftersom det underlättar forskarens möjlighet att hitta ett arbete efter avlagd examen.

Forskarutbildningsuppdrag

Det blir inga förändringar när det gäller behörighet till forskarutbildningen.

Licentiatexamen kvarstår liksom forskarutbildningen omfattar liksom tidigare 160 poäng.

Regeringen planerar också att ge varje universitet och högskola - som har rätt att utfärda doktorexamen - ett forskarutbildningsuppdrag. Uppdraget skall

innehålla mål för examinationen inom forskarutbildningen under två treårsperioder.

I praktiken innebär det att om ett universitet inte når upp till examensmålen, då kan det påverka tilldelningen av resurser de närmaste åren.

Regeringen vill skärpa antagningen till forskarutbildning. Endast behöriga och lämpliga studenter som kan erbjudas handledning och trygg studiefinansiering skall kunna antas till forskarutbildning. När det gäller studiefinansiering är det två alternativ som gäller:

1) Studenten får anställning som doktorand eller beviljas utbildningsbidrag om minst 80 procent.

2) Studenten har en annan form av säker studiefinansiering om minst 50 procent under en längre tid.

Under en övergångsperiod (1998-99) får även redan antagna doktorander som saknar godtagbar finansiering en del av tillskottet.

En annan nyhet är att varje fakultetsnämnd ska utse en studierektor som ska ha det övergripande ansvaret för forskarutbildningens uppläggning, samordning av forskarutbildningskurser samt utbildning av handledare. Studierektorn skall även utöva tillsyn över forskarutbildningen.

Allan Eriksson

Fotnot: För mer information, läs proppen på webben. Du kan hämta hem den via GU:s hemsida, www.gu.se/html/aktuellt.html

Notiser

POPULÄRVETENSKAPENS VECKA 23 - 29 NOV 1997

Populärvetenskapens vecka arrangeras varje år av Forskningsrådsnämnden (FRN) för att popularisera vetenskap och forskning. I år äger den rum den 23-29 nov. Göteborgs universitet hänger på med tvärfakultetsvisa debattkvällar, uppbyggda ungefär som de populära journalistfrukostarna.

Den 24-27 november kommer fyra debattkvällar att arrangeras i universitetets aula i Vasaparken med start kl 18.30 varje kväll. Tre à fyra forskare kommer att diskutera brännande aktuella ämnen med moderator från Sveriges Television (Nils Chöler). De ämnen som kommer att tas upp är "Feta barn och magra modeller", "Hur

svensk är svensken egentligen?", "Genmanipulerad mat - hur farligt är det?" och "Vem säger stopp. Om medicinsk forskning och prioriteringar inom sjukvården". Veckan avslutas den 29 november med Samhällsvetenskapens Dag.

Vi återkommer med fullständigt program i nästa nummer av GU Journalen.

INTERNATIONELLA VETENSKAPSFESTIVALEN 1998

Förra årets Vetenskapsfestival var en stor succé. Nu är det dags att anmäla sig till Vetenskapsfestivalen 1998 som äger rum den 2-10 maj.

1 april förra året genomfördes Göteborgs Internationella Vetenskapsfestival för första gången. Över 200 aktiviteter på ett 60-tal platser i staden drog ca 40.000 människor. Ett stort antal forskare från Göteborgs universitet och ett tiotal hög-

skolor medverkade under sju hektiska dagar i debatter, föreläsningar, konserter, öppna hus, barnverkstäder och mycket annat.

Ta nu vara på chansen att förmedla din kunskap till alla som är intresserade! Håll en föreläsning - lång eller kort! Bjud in till ett samtal, öppet hus, en utställning eller något annat.

För anmälan och mer information, ta kontakt med Annika Lotzman Dahl eller Henrik von Arnold på Vetenskapsfestivalens kontor, Göteborg & Co, Mässans gata 8, 412 51 Göteborg, tel 61 52 00, fax 81 10 48.

Stor framgång för EU-forskningsprojekt

Sök pengar från EU:s forskningsfonder!
Det kan löna sig.
Sedan 1995 har Göteborgs universitet dragit in 110 miljoner kr från EU:s fonder.

TOTALT 100 FORSKNINGSKONTRAKT har skrivits under mellan Göteborgs universitet och Europeiska kommissionen de tre senaste åren. Av alla från GU som sökt finansiering har knappt femtio procent beviljats medel ur EU:s forskningsfonder. Detta är en mycket bra siffra. Generellt blir omkring 20 procent av ansökningarna godkända, enligt kommissionen.

– Det är ett lysande resultat. Det bevisar att det går att söka EU-pengar till forskningsprojekt. Många tror att det är besvärligt och komplicerat, men vi finns här för att hjälpa till, säger docent Margareta Ahlqwist som arbetar, tillsammans med Yvonne Nyman, med forskningsfrågor på EU-sekretariatet vid Göteborgs universitet.

Intresset för EU:s forskningsprogram har ökat kraftigt. Innan Sverige kom med i EU 1995, var det bara ett fåtal på Göteborgs universitet som sökte projektmedel. Sedan dess har dock antalet ansökningar mångdubblats.

Vilka har då rätt att söka medel ur EU:s forskningsfonder? Det är alla institutioner vid högskolor och universitet, företag och stiftelser, där det bedrivs forskning. Kravet för att ett forskningsprojekt överhuvudtaget skall komma i fråga för finansiering är att forskningsteam från minst två EU-länder, eller ett EU-land och ett associerat land (för tillfället Norge, Island, Lichtenstein och Israel), deltar. Men i de flesta projekt samarbetar fem eller sex olika team (s k partners) från olika länder.

– Tanken med att ha gemensam forskning är att uppnå sk synergieffekter genom att flera länder arbetar tillsammans. Om ett projekt inte visar denna "european added value", så beviljas inte medel, menar Margareta Ahlqwist.

Stärka EU:s konkurrenskraft

Det uttalade målet med EU:s forskningspolitik är att forskningen skall stärka den vetenskapliga och tekniska grunden för den europeiska industrin. Forskningen skall alltså främja EU:s konkurrenskraft gentemot främst USA och Japan.

Några exempel på forskningsprogram är: informationsteknologi, industri- och materialteknologier, energiforskning, biomedicin, bioteknologi, jordbruk och fiske samt miljö och klimat.

– Majoriteten av alla program är inriktade på teknik, naturvetenskap och medicin. På den stora mängden industriinriktade projekt har därför, av naturliga skäl, Chalmers många projekt. Men efterfrågan på humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning ökar. Särskilt premieras ett tvärdisciplinärt arbetssätt.

Margareta Ahlqwist, EU-handläggare

I och med det "Fjärde ramprogrammet" (1994-1998) har programmålen utvidgats till att gälla även socioekonomisk forskning. Inför det "Femte ramprogrammet", som skall starta 1998-1999, har målen utökats med en stark betoning på "medborgarnas ekonomiska och sociala behov".

– Inom varje program finns det specifika områden man kan söka, berättar Margareta Ahlqwist. Det är också viktigt att bevaka när ansökningstiderna går ut. Dessutom gäller det att följa kontraktet noga, att lämna in rapporter i god tid och att redovisa att man använder pengarna på det sätt som står i kontraktet.

Kommissionen ställer höga krav. Konkurrensen är stenhård. Forskningsprojekt som får finansiering väljs utifrån sin vetenskapliga kvalitet.

Många duktiga forskare

Vad är förklaringen till att Göteborgs universitet lyckats så bra?

– Jag tror helt enkelt att vi har många duktiga forskare som deltar i bra projekt.

I ett europeiskt perspektiv ligger Sverige bra till, förklarar Margareta Ahlqwist. Vi får in mer pengar från EU:s forskningsfonder än vad vi betalar i avgift.

Göteborgs universitet, som är kontraktsskrivande part vid EU-kontrakt, har satt upp speciella regler som måste följas av forskarna när ansökningarna skall signeras, liksom även senare vid kontraktförhandlingar, kontraktsignering och kostnadsredovisning.

Alla som söker pengar måste därför kontakta Margareta Ahlqwist eller Yvonne Nyman på EU-sekretariatet för signering och information för det fortsatta förfarandet.

– Vi håller oss å jour med nyheter inom EU-forskningen och skriver bl a informationsblad och lathundar, som skickas ut till alla institutioner och många forskare, säger Margareta Ahlqwist.

– Dessutom hjälper vi gärna till vid diskussioner om ansökans utförande, partnerskap och andra frågor som kan uppkomma runt ett EU-projekt. Och är det något vi inte kan svara på så har vi ett bra utvecklat nätverk med andra universitet och högskolor i Sverige liksom med forskningsråd och naturligtvis med kommissionen i Bryssel!

Allan Eriksson

För mer information om EU-forskning vid Göteborgs universitet, ta kontakt med Margareta Ahlqwist, tel 773 53 45, e-post: Margareta.Ahlqwist@adm.gu.se eller Yvonne Nyman, tel 773 44 52 e-post: Yvonne.Nyman.matnat.gu.se. EU-sekretariatets Nyhetsbrev kan du läsa på: <http://www.eu.adm.gu.se/eu2.html>

Storsatsning på nätverk för forskare och företagare

Det har tagit många år. Men nu har ett nytt nätverk för forskning och utveckling av arbete bildats för att stärka regionens tillväxt och sysselsättning.

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMARBETE är ledord i det nybildade nätverket AiV, Arbete i Västsverige, som invigdes vid en ceremoni i Ågrenska villan den 3 september.

– Tanken på nätverk är långt ifrån ny, berättade

FOTO: ALLAN ERIKSSON

AiV – ett nätverk initierat av Göteborgs universitet. Några av de drivande för nätverket är: bitr professor Jan Holmer, samordnare Monica Sandberg och professor Bernt Schiller.

historieprofessor Bernt Schiller, som är ordförande i AiV:s styrelse. Många initiativ har tagits tidigare för att skapa ett arbetslivscentrum, men inget har egentligen hänt. Nu hoppas vi att AiV ska lyckas bättre.

Det finns goda förutsättningar för att AiV ska bli ett levande nätverk, menade Bernt Schiller. Alla stöder bildandet av nätverket – Göteborgs universitet, alla de regionala högskolorna, näringslivet samt de olika myndigheterna i regionen. Det finns också sedan länge ett nära samarbete inom arbetslivsforskning och utbildning i Västsverige.

Nätverk

Idén med nätverket är alltså att bygga upp ett kontaktnät – över gränserna – mellan forskare, företagare, fackföreningar och myndigheter. På så sätt ska det bli lättare för forskare att nå ut med sin kunskap.

– Jag har länge saknat det gränsöverskridande samarbetet, sa landshövding Göran Bengtsson. Det är helt nödvändigt med en stark samverkan mellan universitet, högskolor, näringsliv och myndigheter om vi ska klara av framtidens krav. Särskilt viktigt är det att hitta nya samarbetsformer när det nya storlänet blir verklighet.

Länsarbetsdirektör Rolf Nord betonade också vikten av att tänka okonventionellt och att hitta nya lösningar på dagens problem.

Tredje uppgiften

Förhoppningen är att knyta ihop kontakter mellan högskolornas forskning och utbildning och näringsliv och offentlig förvaltning. Enligt Jan Holmer, som är föreståndare i AiV, kan vi bli bättre på att ta vara på de kunskaper och erfarenheter som finns i regionen.

– Universiteten har dessutom en skyldighet att nå ut med sin forskning. Den sk tredje uppgiften. Syftet med AiV är att förmedla den kunskap som finns inom universitet och högskolor till alla som kan ha nytta av den.

Detta arbete ska ske på olika sätt. Nätverket kommer att satsa på informationsverksamhet, seminarier och konferenser, kurser på universitet och högskolor samt olika forsknings- och utvecklingsprojekt. Den som t ex vill få information om aktuell arbetslivsforskning kan vända sig till AiV-sekretariatet vid Göteborgs universitet.

För mer information, ta kontakt med Monica Sandberg, tel 773 10 73.

Katarina vet vart vindar:

TEXT: EVA LUNDGREN
FOTO: HILLEVI NAGEL

När Katarina Borne kliver omkring ute i skärgården för att släppa upp tre kubikmeter stora ballonger eller installera meteorologiska master på tio meter, då är det många som undrar vad hon håller på med. Och framför allt barnen som flockas omkring henne är förstas sprickfärdiga av nyfikenhet.

Men nej, hon är varken lantmätare eller utsänd från EU för att kontrollera om bönderna verkligen håller sig inom angivna gränser för sin odling. Hon är doktorand i ämnet naturgeografi, med inriktning på klimatologi.

– Jag undersöker sjö- och landbrisen i skärgårdsmiljö. Vindarnas beteende i kustlandskap har undersökts ganska noga tidigare. På dagen uppstår sjöbrisen på grund av stora temperaturskillnader mellan land och hav, under natten blåser den mildare landbrisen. Men detta gäller bara i stor skala. I min forskning vill jag beskriva hur vindarna betar sig när de blåser runt en liten ö eller inne i en vik, som i Bohuslän, och jämföra med vindarnas beteende i raka kustområden som Hallandskusten.

Katarina Borne är en lång, söt och påfallande glad tjej på trettio år. Hon har hållit på med sin forskning sedan 1992 samtidigt som hon haft tjugo procents undervisning. Nu börjar forskarmödorna närma sig sitt slut; Katarina Borne hoppas vara klar någon gång i vinter.

– Det har varit mycket arbete och ibland när man varit tvungen att stå ute vid en mast och mäta mellan klockan tio på kvällen och fyra på morgonen har man förstas undrat lite vad man gett sig in i. Men jag har lärt mig att allting går och har man lyckats genomföra ett sånt här projekt, som inneburit flera års arbete, då känner man sig stark!

Institutionen för naturgeografi har numera ungefär lika många kvinnliga studenter som manliga.

– Det är ju roligt, men så var det inte när jag inledde mina studier här. Jag har aldrig haft några svårigheter som tjej utom möjligen i början av min forskning när jag skulle berätta om mitt projekt. Min handledare frågade vad jag hade gjort under sommaren, och jag började rada upp alla problem jag haft: ballongen fungerar inte, den här analysen förstår jag inte . . . Då fick min handledare förstas en ganska negativ syn på mig och tyckte att jag borde jobba bättre. Och jag tyckte att han var orättvist kritisk, jag hade ju gjort mycket som var bra också!

Men i den vevan fick Katarina Borne se ett TV-program som fick henne att fundera över om det inte var hennes språk som blivit missuppfattat.

– I TV-programmet påstods det att kvinnor är problemorienterade medan män gärna berättar vad de är duktiga på innan de börjar prata om sina problem. Jag vet ju inte om det verkligen är så, men jag tänkte i alla fall att jag nästa gång skulle försöka berätta lite mer om vad jag lyckats med istället för att bara diskutera svårigheter. Det fungerade mycket bättre och numera tycker jag att jag får en mycket mer nyanserad respons.

Katarina Borne har också varit med om mentorprogrammet där olika mentorer ute i näringslivet delar med sig av sina erfarenheter till kvinnliga studenter, allt för att uppmuntra och stärka dem att studera vidare.

– Mentorprogrammet har varit väldigt bra för mig. Framför allt kändes det positivt att det satsades på oss tjejer, att man tog våra problem på allvar och ville göra något åt dem!

Disputationen närmar sig och Katarina Bornes rum på naturgeografiska institutionen är full av pärmar och papper som måste gås igenom och analyseras. Vad händer sedan, efter doktorsdisputationen?

– Det vet jag inte! säger Katarina Borne och skrattar. Men jag är inte orolig för framtiden, om det är något jag lärt mig under min forskning så är det att problem brukar lösas även om man ibland måste vara lite av trollkonstnär! Jag skulle kunna tänka mig att jobba på konsultfirmor med olika projekt eller också fortsätta med postdoktorala studier och i så fall kanske åka utomlands. Fast det är klart, min man och jag har just byggt ett hus och det är inte helt lätt att bara åka ifrån alltsammans. Vänner och bekanta brukar fråga om det inte är dags för barn snart och det är klart att det är något vi funderar på. Hur som helst tror jag inte man ska planera sitt liv alltför noga, då ser man inte de möjligheter som kanske plötsligt dyker upp där man minst förväntar sig det!

Och hur var det nu med forskningen? Blåser vindarna annorlunda vid skärgården?

– Jaa, sjöbrisen är mer komplicerad vid skärgårdskusten än vid en kust utan små öar och vikar. Vinden kan mycket lokalt få en annan riktning än den allmänt rådande vinden och blåsa åt vilket håll som helst. Denna kunskap har betydelse för till exempel förstaselsen av hur luftföroreningar förs ut över havet eller in mot land, vilket förstas är viktigt att veta när man planerar att bygga bostadsområden, stora vägar eller industrier.

ta blåser

Katarina Borne's forskning om små land- och sjöbrissystem, som uppkommer lokalt i skärgårdsmiljö, är unik både på grund av sin småskalighet och på grund av att forskningen bekräftats genom många mätningar ute på fältet.

PROFLEN

NAMN: Katarina Borne
ÅLDER: 30 år
FAMILJ: Mannen Thomas
BOR: I ett eget hus i Västra Frölunda
UPPVÄXT: I Hedekas på gränsen till Dalsland
FRTIDSINTRESSEN: Musik, att spela flöjt och sjunga i kör
FAVORITBOK: Jag älskar att läsa, en favoritbok bland många är P O Enquists "Kapten Nemos bibliotek"

KRÖNIKAN

Det är skillnad mellan att hoppa 1,25 och 2,40 i höjdhopp

NÅGON PÅPEKADE NYLIGEN att vi gärna talar om eliter i idrotten men inte vill ta ordet "elit" i vår mun när det gäller kultur eller universitet och högskolor.

Det senare låter inte bara högfärdigt utan också föraktfullt och rent ut sagt odemokratiskt.

Men en berömd fransk sociolog, Pierre Bourdieu, frågade sig nyligen i en liten bok om TV (som snart kommer i svensk översättning) hur man kan förena

"elitism och demokrati". Bourdieu, känd som vänsterman, går till angrepp på massmedierna som inte sätter sin tilltro till verklig expertis utan låter diverse pratmakare presentera snabba, enkla lösningar på de stora livs- och samhällsproblemen. Samtidigt utvecklar massmedierna ett påtagligt förakt för vanligt folk. De är alltså på en gång odemokratiska och antielitistiska.

FOTO: GÖRAN OLSSON

Det vore inte rimligt att beskylla svenska universitetspolitiker med Carl Tham i spetsen för odemokratiska idéer. Däremot är de med gott samvete antielitister. Med glädje talar de om hur de flyttar resurser från de gamla (alltså mossiga) universiteten till de nya, friska högskolorna. I en mening är det mycket lätt att instämma i deras antielitism. Alla människor har samma värde, oavsett graden av kunskaper (liksom oavsett inkomster och förmögenheter - något som politikerna har svårare att komma ihåg). Förhållandet människor emellan är bäst om det präglas av jämlikhet. Men det betyder inte att människors höjdhoppresultat eller forskningsinsatser är lika mycket värda. Det är skillnad mellan att hoppa 1,25 och 2,40 i höjdhopp. Det är lika stor skillnad mellan det sämsta och det bästa i forskning och undervisning.

Nu menar jag inte att allt vid de svenska universiteten skulle vara bra. Inte alls! Det finns många 1,25-hoppare där. Men det viktiga vid stora, moderna universitet och högskolor är bara i undantagsfall individer. Det viktiga är miljöer, gemenskaper, institutioner.

För ett tiotal år sedan var det mycket tal om kreativa miljöer. Men det blev mest allmänt snack om kaféerna i Wien och krogarna i Berkeley. Det skulle behövas ordentliga empiriska studier över framgångsrika och mindre framgångsrika undervisnings- och forskningsmiljöer i Sverige (och jag talar nu inte om den tandlösa utvärderingsexercis som vi redan har mer än nog av).

Det är en kunskap som Carl Tham och hans departement borde ha innan de genomförde sina drastiska reformer. De borde veta något om hur lång tid det tar att skapa en fungerande undervisnings- och forskningsinstitution. De - liksom vi alla - borde också få ett hum om varför också de traditionsrikaste institutioner kan utvecklas så illa att det till sist bara finns 1,25-hoppare där.

Sven-Eric Liedman

Ett litet steg på vägen mot jämställdhet

Det går sakta framåt med jämställdheten vid Göteborgs universitet. – Jämställdhet är först och främst en fråga om demokrati och rättvisa och är därför ett politiskt mål i Sverige, säger jämställdhetshandläggare Gunilla Hollander.

GUNILLA HOLLANDER vill att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla frågor som kommer upp i beslutande instanser. Hon menar att det krävs krafttag för att uppnå ett jämställt universitet – den goda viljan räcker inte.

– Med den ökningstakt vi har i dag så skulle det ta närmare 170 år innan vi får lika många kvinnliga professorer som manliga vid våra universitet. Det går inte att hävda att "med tiden blir det fler kvinnor i beslutsstrukturen och på högre tjänster".

En orsak till den sneda könsfördelningen, menar Hollander, är att universitetsvärlden präglas av manliga normer.

Normsystem

– Problemet är att de flesta av oss inte tänker på det, vi är "könsblinda". Den manliga normen har länge setts som den normala normen. Och när

detta normsystem ifrågasätts blir många män, och även många kvinnor, mycket upprörda.

Hollander ser jämställdheten som en konfliktfråga. Det är många som hävdar att alla har att vinna på jämställdheten. Men om det är en vinst eller förlust beror på vilken samhällsyn, kunskapssyn och människosyn man har, betonar Hollander.

– Eftersom kvinnorna är det underrepresenterade könet och de som ständigt förbises har de egna erfarenheter som kan användas i jämställdhetsarbetet.

– Men samtidigt är det männen som har makten att bestämma hur kraftfullt vi ska arbeta med jämställdhet.

Ökad tyngd

Jämställdhetsarbetet har fått en ökad tyngd genom det nätverk av jämställdhetsombud som finns på alla områden inom universitetet. Varje fakultet och institution har ett jämställdhetsombud som ordinarie representant i sin styrelse.

– Jämställdhetsombuden är nu med i alla beslutande instanser. Det är viktigt att vi får fortsatt stöd för det. Men dessa ombud måste också

erövra en kunskap och insikt om innebörden i jämställdhetsarbetet för att kunna arbeta mer effektivt.

Hollander poängterar att jämställdhetskommittén gör ett viktigt arbete.

I kommittén, där före professor Birgitta Strandvik är ordförande, sitter fakulteternas jämställdhetsombud. Det betyder att det finns en direkt koppling med den centrala ledningen.

– Kommittén genomför en mängd olika aktiviteter som kommer att ge resultat på sikt, menar Gunilla Hollander.

Några pågående och planerade projekt är studien om sexuella trakasserier, som genomförs i samarbete med studentkommittén, ett mentorprogram för kvinnliga doktorander, ett nätverk för kvinnliga professorer, två 5-poängs utbildningar i jämställdhet, en kurs om meritvärdering och en studie om arbetsvärdering.

Vill du veta mer om jämställdhetsarbetet vid Göteborgs universitet, ta gärna kontakt med Gunilla Hollander, tel 773 51 60, fax 773 10 87, e-post: Gunilla.Hollander@adm.gu.se

Allan Eriksson

Gunilla Hollander

JÄMSTÄLLDHETSFAKTA

- Det har inte hänt särskilt mycket i könsfördelningen på tjänster mellan 1993 och 1996, enligt den nya jämställdhetsplanen.
- Endast 10 procent är kvinnliga professorer. Andelen kvinnliga lektorer är fortfarande bara drygt en fjärdedel – 27 procent. Antalet kvinnor på forskarassistenttjänster har ökat med drygt 6 procent, vilket delvis kan tillskrivas de extra s k Thamtjänsterna.
- Målet i den nya jämställdhetsplanen är att antalet kvinnliga professorer, universitetslektorer och forskarassistenter som nyrekryteras senast år 2000 skall uppgå till minst 40 procent.
- Andelen kvinnliga professorer bör år 2000 vara minst 15 procent.

För fler kvinnor i akademien. I paneldebatten deltog utbildningsminister Carl Tham, stf JämO Lise Bergh, docent Ebba Witt-Brattström samt universitetsdirektör Anne Grete Holmsgaard från Danmark.

Nya nätverk stärker kvinnliga forskare

Under två dagar i slutet av augusti samlades kvinnliga forskare i Göteborg för att diskutera kvinnors forskarvillkor inom teknik, naturvetenskap och medicin. Konferensen Kvinnor i akademien, som lockade ett 120-tal deltagare, arrangerades av Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet. De flesta av forskarna var kvinnor från olika universitet och högskolor i Sverige, Danmark och Norge.

Ett syfte med konferensen var att uppmärksamma villkoren för kvinnliga forskare inom de tekniska, naturvetenskapliga och medicinska ämnena. Hur kommer det sig att så få kvinnor gör karriär inom dessa discipliner? Vilka normsystem gäller i dessa miljöer? Vad och vilka styr ämnesinriktningen och innehållet? Varför stöts kvinnor bort från naturvetenskapliga och tekniska miljöer?

Det var några av de frågor som stod i centrum under konferensens alla seminarier och workshops. Konferensen var en träffpunkt för nordiska kvinnliga forskare, där de kunde knyta kontakt med varandra och bygga upp nätverk. På så sätt kan särskilt unga kvinnliga forskare få stöd och förebilder i sin forskarutveckling.

Ökad jämlikhet höjer kvaliteten på forskningen

Det är långt kvar till jämställdhet inom den akademiska världen. Något måste göras nu. Om tio år ska en fjärdedel av alla professorer vara kvinnor, hoppas Carl Tham. Men kraften måste komma inifrån – av kvinnorna själva.

– OM MAN SKA GÖRA något på jämställdhetsområdet, då går det inte att vänta på akademins förnyelse. Det krävs politiska åtgärder för att åstadkomma förändringar. Samtidigt går det inte att tvinga fram förändringar. Detta är en svår balansgång. Kraften måste komma inifrån av kvinnorna, sade utbildningsminister Carl Tham på den avslutande paneldebatten på konferensen Kvinnor i akademien.

Tham framhöll att jämställdhet är nyckeln till kvalitetshöjning. Att alla vinner på att vi får en rättvis rekryteringsprocess – både män och kvinnor. Dessutom har regeringen redan presenterat en rad förslag för att främja jämställdheten på universitet och högskolor, betonade Tham. Ett exempel är det nationella sekretariatet för Genusforskning som nu förläggs till Göteborg.

I slutet av maj lade regeringen fram en proposition om högskolans ledning, lärare och organisation. Ett syfte med propositionen är att öka jämställdheten inom högskolan, där i dag endast åtta procent av professorerna är kvinnor. Enligt Tham är 25 procent kvinnliga professorer inom en tioårsperiod ett realistiskt mål. Han har tidi-

gare aviserat att regeringen kan komma att hålla inne forskaranslag om en högskola inte uppfyller rekryteringsmålen.

Öppen diskussion

– En fråga som måste diskuteras öppet är hur bedömningen av vetenskapliga arbeten går till vid tillsättningen av tjänster. Alla känner till att vetenskapliga bedömningar inte alltid sker på en objektiv och saklig grund, men ingen vågar ifrågasätta det.

Carl Tham sa också att han trots allt är optimistisk till kvinnors karriärmöjligheter inom teknik och naturvetenskap.

– Allt fler kvinnor vill läsa teknik och naturvetenskap. Förändringarna av de tekniska utbildningarna har varit nyttiga och bidragit till att fler kvinnor väljer att satsa på de tekniska utbildningarna.

Han avslutade med att citera den engelska 1700-tals författaren och feministen Mary Wollstonecraft, "Många små steg leder till stora förbättringar".

– Men kraften måste komma inifrån systemet – om en ny, mer jämställd högskola ska växa fram.

Allan Eriksson

UB PÅ DITT SKRIVBORD!

Göteborgs universitetsbibliotek satsar stora resurser på att tillhandahålla elektronisk litteratur och andra databaser över universitetets datanät.

Just nu finns 26 databaser över nätet! De mest använda databaserna är Medline och Encyclopædia Britannica, men det finns också mer exklusiva baser såsom IBSS och Sport Discus.

UB:S DATABASER kan sökas på biblioteket, från arbetsplatsen eller via modem hemifrån. Eftersom detta är tjänster som UB abonnerar på, är databaserna spärrade så att endast användare inom Göteborgs universitet kan söka i dem.

Förutsättningen för modem-uppringning är därför att man är ansluten till GU:s (eller Mednets) modempool.

NU KOMMER MERA...

Nu kommer ytterligare databaser att göras tillgängliga för alla anställda och studenter med anslutning till GUNET.

Med hjälp av ny teknik kommer UB under hösten att distribuera en hel mängd olika databaser främst inom humaniora och samhällsvetenskap.

Redan nu finns en teknisk lösning för PC som sluttestas på UB. Vi kommer naturligtvis att informera mer via våra hemsidor.

NY HEMSIDA FÖR

Universitetsbiblioteket
<http://www.ub.gu.se>

Nu förändras UB:s centrala hemsida. Det kommer bli lättare att se våra nyheter. Ett annat sätt att följa alla förändringar på universitetsbiblioteket är att ansluta sig till UB:s sändlista (s k listserv). Det är ett elektroniskt nyhetsbrev som via e-post distribueras till alla som anslutit sig till UB:s nyhetslista. Närmare instruktioner finns på vår gemensamma hemsida liksom på respektive biblioteksenheters hemsidor.

Birgitta Stevinger
informationsbibliotekarie

NYTT INOM FORSKNING

Reklam för miljövänliga varor missar målet

De flesta svenskar handlar miljövänligt papper, tvätt- och diskmedel. Men marknaden för ekologisk mat är mycket liten. Den stora skillnaden mellan dessa fick Cecilia Solér att undra hur konsumenterna ser på miljövänliga produkter. Kanske är moral i reklamen lösningen.

DE FLESTA SVENSKAR är i någon mening miljömedvetna. En överväldigande majoritet av konsumenterna handlar regelbundet miljömärkta tvätt- och diskmedel. Många konsumenter är troligtvis inte ens medvetna om att deras tvättmedel är märkta med Svanen, Bra miljöval eller KRAV. Samtidigt är det bara i genomsnitt 2,5 procent av de viktigaste livsmedlen som säljs ekologiskt odlade.

Varför KRAV-morötterna ratas medan de flesta tvätt- och diskmedel som säljs är miljömärkta förklarar Cecilia Solér med att det finns olika sätt att se på miljövänlighet. Olika konsumenter förstår begreppet miljövänlighet på helt olika sätt. Hon är forskare i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Göteborg och anställd vid Gothenburg Research Institute. Den 2 oktober disputerade hon med avhandlingen "Att köpa miljövänliga dagligvaror".

– Dom som aktivt köper miljövänliga dagligvaror ser ett samband mellan den enskilda miljövänliga varan och livet, sitt eget liv, säger hon.

Tidigare har Cecilia Solér arbetat några år som marknadsförare, men hon trivdes inte i näringslivet. Hon ville göra gott och kom då att intressera sig för miljöfrågan. 1991 började hon doktorera inom forskningsprogrammet Ekologisk affärsutveckling.

– Jag förvänaades över att mina trevliga och välutbildade vänner hade fel tvättmedel i skåpen, säger Cecilia Solér.

Olika synsätt

I sin avhandling som hon har baserat på intervjuer med konsumenter har fyra olika uppfattningar av att handla miljövänliga dagligvaror utkrystalliserat sig. Synsättet bestämmer om man ratar eller köper KRAV-morötterna.

Det första perspektivet är präglad av misstro mot miljövänliga produkter. Konsumenten tvivlar på att varorna har en positiv påverkan på miljön.

– För mig är det svårt att tänka att ren-

göringsmedel faktiskt är miljövänliga, säger en av intervjupersonerna i avhandlingen.

Det finns en skepsis mot de producerande företagen i detta perspektiv. Konsumenter med detta synsätt köper aldrig eller sällan miljövänliga dagligvaror. Undantaget är oblekt papper och tvättmedel som man ofta inte är medveten om är miljövänliga varor. Kunden tycker inte att han har något ansvar för miljön.

Vill lösa miljöproblemen

Solér har valt att kalla det andra perspektivet "Att vara en miljövänlig medborgare". Synsättet koncentrerar sig på miljögifters relativa skadlighet. Konsumenterna med denna uppfattning vill hjälpa till att lösa miljöproblemen genom att köpa miljövänliga produkter. De produkter som uppfattas som giftigast blir viktigast att undvika. De köper de miljövänliga varorna som de anser sig ha råd med och som är lätta att få tag på.

– Jag brukar försöka att köpa miljövänliga saker, men just nu gäller det kemiska grejor, säger en intervjuperson. För dessa konsumenter är priset på miljövänliga dagligvaror viktigt. De är beredda att betala mer men inte mycket mer för miljövänliga produkter.

– De flesta konsumenter har kanske detta synsätt, säger Cecilia Solér.

Att värna om den egna hälsan är det tredje sättet att betrakta miljövänliga varor. Miljömärkta produkter är bättre för den egna hälsan än vanliga varor. Förutom oblekt papper och kemiska hushållsprodukter föredrar dessa konsumenter att handla ekologiskt framtagna KRAV-märkta livsmedel.

En del i naturen

Det sista synsättet är att uppfatta sig själv som en del i naturen. Att köpa miljövänliga varor är att ta hänsyn till det ekologiska kretsloppet. Förutom miljö-

ILLUSTRATION: URSULA WILHELM

märkta dagligvaror köper dessa konsumenter även det som uppfattas som miljövänliga hygienartiklar.

– Förstår man till fullo tankarna om kretsloppet och vad besprutade grödor betyder för miljön så är det svårt att köpa något annat än miljövänliga produkter, säger Cecilia Solér. Miljöns välbefinnande blir lika med mitt välbefinnande.

Reklam för miljövänliga dagligvaror som bara betonar produkternas kvalitet, pris, funktion och miljömärkning missar målet, hävdar hon. Det är bättre att visa hur varan påverkar konsumenten långsiktigt som en del i kretsloppet.

– Marknadsföringen måste bygga på den moraliska dimensionen i att handla miljövänligt. Just att produkterna finns för att de är bättre för miljön. Och att om de är bättre för miljön är de bättre för människan. Allt annat är fegt, säger Cecilia Solér.

Men egentligen gillar hon inte reklam.

Urban Lindstedt
frilansjournalist

Den 22 september anordnade Göteborgs universitet en miljödag. Mer om detta i nästa nummer av GU Journalen.

KOM IHÅG!

Årets doktorspromotion äger rum den 18 okt i Vasaparken. I år promoveras fler doktorer än någonsin: 125 doktorer efter avlagda prov, två jubeldoktorer samt 17 hedersdoktorer. Endast ett begränsat antal biljetter till läktaren finns tillgängliga, tel 773 1996/1014

Invigning av Evert Taubesamlingarna den 2 nov i universitetets aula, Vasaparken, med bl a konsert av Sven-Bertil Taube och Christer Wickman. Biljetter till invigningen beställs hos Monica Sandberg, tel 773 10 73.

SULF:s höstkampanj äger rum torsdagen den 6 nov. Den 1 juli 1998 genomförs viktiga förändringar i forskarutbildningen och den 1 jan 1999 reformeras i väsentliga avseenden lärarnas befattningssystem. Därmed skapas nya förutsättningar för universitetslärare i Sverige. SULF:s ambition är att villkoren för doktorander och universitetslärare blir sådana att reformernas mål, vilka förbundet anser viktiga, kan uppnås. Plats: Universitetets aula. Tid: 6 nov, kl 16.00. Talare: SULF:s förbundsordförande, professor Staffan Hellberg.

Nytt Nyhetsbrev från forskarskolan. Biomedicinska forskarskolan i Göteborg ger nu ut ett nyhetsbrev med information om projekt, öppna seminarier och symposier. Nyhetsbrevet vänder sig till forskare, lärare, studerande och forskarstuderande. För mer information och gratis prenumeration av Nyhetsbrev se skolans websida: <http://webnet.mednet.gu.se/forskarskola/>

CALL FOR PAPERS

1998-Biennial International Conference on Professions in Comparative Perspective on 1-2 May 1998, in Gothenburg. The

Swedish Research Group for the Sociology of Professions, University of Gothenburg, Department of Sociology, Sweden and The International Sociological Association (ISA), Working Group 02, are organizing a conference on Professional Identities in Transition. This Conference continues the series of prior meetings in Boston, Leicester, Paris and Onati.

Submission of Papers: Contributors should submit abstracts of about 250 words to the organizing committee until 24 Dec 1997. They will be refereed, and successful contributors will be asked for complete papers by 24

February 1998. The Conference is limited to 25 participants. More detailed information available from the Organizing Committee: The Conference on Professional Identities in Transition, University of Gothenburg, Department of Sociology, Skanstorget 18, S-411 22 Gothenburg. Fax 031-773 47 64, E-mail: Freddy.Castro@sociology.gu.se

Lördagen den 11 oktober

Lokal: C430, Humanisten

- 11.30 **Tokharena – indoeuropeer vid "världens ände"**
Doktorand Gerd Carling, jämförande språkforskning.
- 12.00 **Musik i lajv – ett annorlunda perspektiv på levande rollspel**
D-studerande Karin Lagergren, musikvetenskap
- 12.30 **Massinvandring och framtidstro – samhälls- och kulturklimat i Buenos Aires 1880-1910**
Doktorand Andrea Castro, spanska
- 13.00 **Forskning, kvalitet och kön**
Doktorand Stefan Thorpenberg, vetenskapsteori
- 13.30 **Nummer som språk. Den kristna kabbalismens bokstavsmystik**
Doktorand Henrik Bogdan, religionsvetenskap
- C- och D-studerande i franska*
- 14.00 **Les chansons de Renaud**
Mattias Aronsson
- 14.10 **Les jurons français et leur traduction en suédois**
Magdalena Hultén
- 14.20 **Étude contrastive de quelques verbes de cognition**
Palle Kortteinen
- 14.30 **Les Vikings**
Eva Larsson
- 14.40 **Les adverbes de manières suédois et leur traduction en français**
Monica Sandell

Lokal: T 302, Arkeologen (gamla Hovrätten) Olof Wikjsgatan 6

- 11.30 **En bysantinsk roman**
Doktorand Ingela Nilsson, grekiska

- 12.00 **Historiska idéer om det forntida Sverige**
Doktorand Ola W. Jensen, arkeologi
- 12.30 **A cool dry place". Filosofin i Bysans**
Doktorand Börje Bydén, grekiska
Sorgens symbolspråk. Om föremål i gravar under forntiden
Fil.dr Karin Hägg Niklasson, antikens kultur och samhällsliv
- 13.30 **Nationsgränsernas arkeologi. Om relationen mellan svensk och norsk antikvarisk verksamhet och arkeologi**
Bitr. professor Jarl Nordbladh, arkeologi
- 14.00 **Antikens mynt som propagandamedel**
Fil.dr Marianne Prohászka, antikens kultur och samhällsliv

Tematiska visningar i Antikmuseet (obs! begränsat platsantal, biljetter vid bokbord)

- 14.30 **Kvinnligt och manligt i romerska gravskrifter**
Bitr. professor Margareta Strandberg Olofsson, antikens kultur och samhällsliv
- 15.30 **En etruskisk vas – imitation eller nyskapande?**
Universitetslektor Charlotte Wikander, antikens kultur och samhällsliv

Lokal: Stora hörsalen, Humanisten

- 11.00 **Inför SAOL 12 (Svenska Akademiens ordlista)**
Forskningsassistent Sture Berg och docent Martin Gellerstam, svenska språket
- 11.30 **Kickers och mormorstanter Om Göteborgsgymnasisters ord för gruppidentiteter**
Doktorand Karolina Wirdeńas, svenska språket

- 12.00 **Språk och tanke i antikens Grekland**
Professor Staffan Fogelmark, grekiska
- 12.30 **Retorikens renässans**
Docent Peter Cassirer, svenska språket
- 13.00 **Forskning och fördom – i ljuset av eldsåvador i 1800-talets Göteborg**
Professor Birgitta Skarin Frykman, etnologi
- 13.30 **Nationalspråkens tid**
Professor Tore Janson, latin
- 14.00 **Vad sjunger de om egentligen? Något om innehållet i engelska och svenska rocktexter**
Docent Lars Lilliestam, musikvetenskap
- 14.30 **Svenska städer under 200 år**
Universitetslektor Christer Ahlberger, historia
- 15.00 **Vad menar dom egentligen? Om olika människors associationer kring några ord**
Docent Kerstin Norén, svenska språket
- 15.30 **De svenska näktergalarna – täcka figurer och stormande applåder. Resande svenska damvokalenssembler 1870-1920**
Fil.dr Margaret Myers, musikvetenskap
- 16.00 **Författardrömmar som historisk källa – folkskollärares självbiografier**
Fil.dr Margaretha Mellberg, historia

Lokal: Lilla hörsalen, Humanisten

- 11.00 **Att tala med datom, bättre än tangentbord?**
Fil.mag. Fredrik Hildebrandsson, lingvistik

- 11.30 **Bonedagböcker från 1800-talet**
Fil.dr Britt Liljewall, historia
- 12.00 **Kärlekens universella språk – Ibn Hazm, om kärlek, längtan och sorg i 1000-talets Andalusien**
Doktorand Göran Larsson, religionsvetenskap
- 12.30 **Hästen – en symbol för kosmos**
Doktorand Gerd Pettersson, religionsvetenskap
- 13.00 **Metamorfoserna i Paul Anderssons Elegi över en förlorad sommar**
Doktorand Jan Magnusson, litteraturvetenskap
- 13.30 **Memma, semlor och örfilar. Är finlandssvenska ett eget språk?**
Doktorand Hans Landqvist, svenska språket
- 14.00 **Rum, hus, hem – mönster i metaforer**
Universitetslektor Mall Stålhammar, engelska
- 14.30 **Teatern mellan modernism och postmodernism**
Universitetsadjunkt Robert Lyons, dramatik
- 15.00 **"När specialarbetet kom på tapeten, började hjärnkontoret arbeta febrilt..." – om form och innehåll i gymnasiets specialarbete**
Universitetslektor Aina Lundqvist, svenska språket
- 15.30 **Torgsamtal och berättelser från askårläktaren. Om Hanna Arendts motsträviga modernism**
Docent Ulla Holm, praktisk filosofi
- 16.00 **Tala om bönder. Om kvinnligt och manligt, normer och "folklig" jargong i Mark under förra sekelskiftet**
Fil.dr Pia Göteborg Johansson, etnologi

Söndagen den 12 oktober

Lokal: Stora hörsalen, Humanisten

- 11.00 **Melodiradion – en medierevolution**
Docent Alf Björnberg, musikvetenskap
- 11.30 **Indisk språkbetraktelse**
Professor Folke Josephson, jämförande språkforskning
- 12.00 **En tunnbindares världsbild**
Professor Sven B Ek, etnologi
- 12.30 **Sveriges nationallitteratur – språk och tanke**
Universitetslektor Thomas Olsson, litteraturvetenskap
- 13.00 **Brittisk och amerikansk engelska i Sverige**
Universitetslektor Mats Mobärg, engelska
- 13.30 **Varför finns det islamister?**
Docent Gudmar Aneer, religionsvetenskap
- 14.00 **Vad är en recension?**
Docent Tomas Forser, litteraturvetenskap
- 14.30 **Isländsk saga mellan dikt och verklighet**
Professor Lars Lönnroth, litteraturvetenskap
- 15.00 **Om upplysning: idéer i nuet och historien**
Professor Sven-Eric Liedman, idé- och lärdoms historia
- 15.30 **Ordspråk – mossbelupna moralkakor eller energibesparande visdomsord?**
Doktorand Emma Sköldberg, svenska språket
- 16.00 **Att spela musik i bilen – en existentiell fråga?**
Fil.lic. Carin Öblad, musikvetenskap

Lokal: Lilla Hörsalen

- 11.00 **Vänskapens språk – vänskap och vän-skapsformuleringar i medeltida brev**
Fil.dr Lena Wahlgren Smith, latin
- 11.30 **Att måla historier**
Universitetslektor Thomas Magnusson, historia
- 12.00 **Jungfrukysen i Rosenkammaren – att ord- och sakkommentera**
Clas Livjns roman Spader Dame
Universitetslektor Börje Räftegård, litteraturvetenskap
- 12.30 **Språksituationen i Norden – förbistring i gemenskapen?**
Doktorand Anna H. Hannesdóttir, svenska språket
- 13.00 **På tal om flickor och pojkar – gamla idéer och nya perspektiv**
Doktorand Marie Falkström, etnologi
- 13.30 **Gangha wndhy wathnith – en djupdykning i fornsvensk stavning**
Doktorand Anna Nordling, svenska språket
- 14.00 **Varför har forskare problem?**
Docent Carl Martin Allwood, psykologi, och docent Jan Barmark, vetenskapsteori
- 14.30 **Cypressen och lejonet – bortglömda aspekter av Bibelns bildspråk**
Teol.dr Göran Eidevall, religionsvetenskap
- 15.00 **En diktators många ansikten. Den bildmässiga mytifieringen av Benito Mussolini**
Doktorand Eva Nodin, konstvetenskap

- 15.30 **Europa omkring 1900 – konst, språk och rationalitet**
Fil.dr Sten Dahlstedt, idé- och lärdoms historia
- 16.00 **Det självbiografiska jaget och det lyriska: reflektioner kring en nord-irländsk diktares självbiografier**
Docent Britta Olinder, engelska

Lokal: C 430, Humanisten

- 11.00 **Litterära strategier i uppenbarelseboken**
Doktorand Michael D. McLamb, religionsvetenskap
- 11.30 **Subjektregeln – en subjektiv regel?**
Doktorand Benjamin Lyngfelt, svenska språket
- 12.00 **Getica - Jordanes krönika över goternas ursprung och bedrifter**
Doktorand Andreas Nordin, engelska
- 12.30 **Gnostikerna; de första kristna kättarna. Det mytiska språket som ett utforskande av psyket**
Doktorand Jonathan Peste, religionsvetenskap
- 13.00 **"Aktörs-nätverk" – ett sätt att tala om vetenskap**
Doktorand Catharina Landström, vetenskapsteori
- 13.30 **Synkretism i den egyptiska gudavärlden. En introduktion till sammansatta gudanamn i det forntida Egypten**
Doktorand Fredrik Sjösten-Björn, religionsvetenskap

- 14.00 **Historiska klavertramp – instrumentbygge i Göteborg**
Doktorand Mats Krouthén, musikvetenskap
- 14.30 **Eine japanisch-deutsche Begegnung mit Texten von Yoko Tawada**
(*föredrag och diskussion på tyska*)
Universitetslektor Martin Todtenhaupt, tyska

Kl 13.00 - 14.00
Hyperspråk-projektet: En del av det virtuella universitetet
Workshop i datalabbet
Doktor Gunnar Bergh, engelska, och fil.lic. David Mighetto
Lokal D 212, en trappa ned vid cafeteria

Fler program finns att hämta i receptionen, Humanisten, Renströmsgatan 6, men finns också på ett flertal bibliotek och museer. Program kan beställas per telefon 031-773 1766. Programmet finns också på Internet: <http://www.hum.gu.se/humdag97.html>

Personality

NYA FÖRORDNANDEN

Sven Larsson har förordnats som universitetslektor i lungmedicin, förenad med befattning som överläkare vid Sahlgrenska universitetssjukhuset.

Anders Wallin har förordnats som professor i geriatrisk neuropsykiatri, förenad med befattning som överläkare vid Sahlgrenska universitetssjukhuset.

Mats Hagberg har förordnats som professor i yrkesmedicin, förenad med befattning som överläkare vid Sahlgrenska universitetssjukhuset.

Karin Borenäs har förordnats som forskarasistent vid institutionen för Geovetenskaper, Oceanografi.

NYA DOCENTER

Ingrid Gause Nilsson har antagits som oavlönad docent i geriatrisk

Magnus Ruth har antagits som oavlönad docent i oto-rhino-laryngologi

Tanel Tammet docent i Datalogi

Eva Britt Bagge har antagits som oavlönad docent i reumatologi.

Bernt Hofmaier har antagits som oavlönad docent i sociologi.

Katharina Stibrant Sunnerhagen har antagits som oavlönad docent i rehabiliteringsmedicin.

Ingibjörg Svala Jónsdóttir har antagits till oavlönad docent i systematisk botanik.

Leonardo Rossiello har antagits som oavlönad docent i spanska.

ÖVRIGA

Jan Sandström som 1996 avgick från sin professur i handelsrätt vid Göteborgs universitet kommer på hösten 1998 också att avgå som dispasschör, en befattning som han innehaft sedan 1980 och är ensam om i hela landet.

Stipendier

PENGAREGN FRÅN JUBILEUMSFONDEN

Jubileumsfondens råd har beslutat att fördela stipendier till forskare vid Göteborgs universitet.

Följande fick stipendier: Anna Aagard, inst för biokemi och biofysik, Pär Anders Granhag, psykologiska inst, Ingela Hammar Simonsberg, inst för fysiologi och farmakologi, Annika Jägerbrand, avd för systematisk botanik, och Karin Sjögren, odontologiska fakulteten. Samtliga fick 50.000 kronor.

Följande fick 25.000 kronor var: Monika Bauhr, statsvetenskapliga inst, Joel Eriksson, Musikhögskolan, Johan Gobom, inst för klinisk neurovetenskap, Jörgen Hansen, nationalekonomiska inst, Rickard Lindgren, oceanografi, Håkan Locking, nationalekonomiska inst, Per Morberg, ortopedikliniken/Östra, Helen Sandgren, rättsvetenskapliga inst, och Henrik Svedsäter, Handelshögskolan.

15.000 kronor var fick Maher Asal, nationalekonomiska inst, och Annika Hallberg, företagsekonomiska inst.

Marianne Beyer-Molander och Katarina Vajta, inst för romanska språk, fick 25.000 kronor var. Michael Azár, inst för idé och lärdomshistoria, fick 75.000 kronor och Cecilia Grevby, botaniska inst, och Dariush Moavendoust, inst för idé och lärdomshistoria, fick 50.000 kronor var.

Vänkapsstipendium till islänning

Birna Helgadóttir från Reykjavik

har fått 10.000 kronor i stipendium från Göteborgs universitet. Hon studerar miljövetenskap i Göteborg. Vänkapsstipendiet, som instiftats av universitetets jubileumsfond, delas ut vartannat år.

Stipendier delas ut av Svenska Institutet

Följande har beviljats stipendier inom Visbyprogrammet och Östersjöstipendierna: Måns Hallén, Högskolan för Design och Konsthantverk, och Jarl Nordblad, inst för arkeologi, fick 100.000 kronor vardera. Gerd Martinsson, inst för vårdlärarutbildning, fick 60.000 kronor. Stevens Rodney, inst för geovetenskaper, fick 150.000 kronor. Elvi Walldal, inst för vårdlärarutbildningen, fick 72.000 kronor. 40.000 kronor gick till Abby Peterson, sociologiska inst.

Utdelningar

Elva miljoner till Handels

Stiftelsen Richard C. Malmstens minne ger närmare 11 miljoner kronor till olika institutioner vid Handelshögskolan. Stiftelsen har till huvudändamål att främja vetenskaplig ekonomisk forskning och utbildning vid Göteborgs universitet. Stiftelsen Richard C. Malmstens minne bildades 1983 genom en donation av Richard Malmstens sonson, grosshandlaren Erik Malmsten.

Universitetsbibliotekets förtjänstmedalj utdelad

Direktör Kristian von Sydow och Ek.dr.hc, grosshandlare Eric Malmsten får universitetsbibliotekets förtjänstmedalj. Båda får medaljen för "det stora intresse de visat för bibliotekets verksamhet och de stora tjänster de gjort biblioteket". Kristian von Sydow, som är född 1917, har vid flera tillfällen stött universitetsbiblioteket, bl a var det möjligt med hans stöd att komplettera bibliotekets Birger Sjöbergssamling.

Erik Malmsten, som är född i Göteborg 1920, är ekonomie hedersdoktor vid Göteborgs uni-

versitet. Genom den av honom grundade Stiftelsen Richard C Malmstens minne har det varit möjligt att stödja uppbyggnaden av Handelshögskolan med stora belopp.

KTH:s stora pris till Bränemark

Per-Ingvar Bränemark, professor emeritus vid Göteborgs universitet, har fått KTH:s stora pris för år 1997 för sitt arbete inom protesområdet.

Hans arbete startade med upptäckten att metallen totan är kroppsvänlig. Arbetet fortsatte med systematisk uppbyggnad osseointegration - ett nytt vetenskapsområde relaterat till denna upptäckt samt med utvecklingen av proteser som accepteras av levande organismer och integreras i benstrukturer.

Priset, som är på 800.000 kronor, kommer att delas ut vid KTH:s installations- och promotionshögtid i Stockholms stadshus fredagen den 14 november.

PRO ARTE ET SCIENTIA

Rektor har beslutat att ge professor Gunnar Bjursell och fd avdelningsdirektör Gisela Katz medaljen PRO ARTE ET SCIENTIA. Medaljen är i silver i åttonde storleken med universitetets emblem på den ena sidan och på den andra texten PRO ARTE ET SCIENTIA (ung. för konst och vetenskap). Medaljen utdelas av rektorsämbetet till personer, företrädesvis utanför universitetet, vilka gjort värdefulla insatser som gagnat verksamheten vid universitetet.

Professor Gunnar Bjursell får medaljen för hans tillskyndande, uppbyggnad och engagerande medverkan i Vetenskapsfestivalen i Göteborg 1997. Bland annat

var Bjursell den drivande kraften i festivalens vetenskapliga råd.

F d avdelningsdirektör Gisela Katz får medaljen för hennes helhjärtade arbete för Konstföreningen vid Göteborgs universitet, en konstruktiv och gemensam mötespunkt för anställda från universitetets många olika arbetsplatser.

Årets Dr Eric Fernströms pris går till docent Kjell Olmarker

Medicinska fakulteten i Göteborg har utnämnt docent Kjell Olmarker vid avdelningen för ortopedi till Fernströmspristagare för sina studier av en av våra stora folksjukdomar, smärttillstånd i ryggen.

Prissumman, på 600 000 kr, delas lika mellan pristagare från landets sex medicinska fakulteter.

Dahlström får utmärkelse för nordiskt samarbete

Akademidirektör Gunnar Dahlström har fått riddartecknet av 1:a rang av Finlands Lejons orden. Dahlström har under sin verksamhet vid Göteborgs universitet visat ett stort och livligt intresse för det nordiska samarbetet och särskilt för kontakterna med Finland.

Bertil Östergren-priset till Björn Hettne

Professor Björn Hettne, institutionen för freds- och utvecklingsforskning vid Göteborgs universitet, har av Högskoleverket tilldelats "Bertil Östergren-priset" för framstående insatser för internationaliseringen av den högre utbildningen. Prissumman om 5.000 kronor har ställts till förfogande av SACO. Professor Hettne var, i likhet med sin kollega vid universitetet i Uppsala, Peter Wallensteen, en av de tongivande personerna i 70-talets internationaliseringsutredning och har därefter kontinuerligt arbetat för främjandet av fred, mänskliga rättigheter och internationellt samarbete. Björn Hettne är också universitetsråd med ansvar för internationaliseringsarbetet.

Fem frågor till...

Cecilia Grevby

Cecilia Grevby, algfysiolog på Botaniska institutionen, har fått 50.000 kronor från Jubileumsfondens råd för att undersöka forskarnas syn på forskningsinformation.

Du har fått pengar för att genomföra ett projekt tillsammans med informationsavdelningen. Vad tänker du göra?

- Jag ska göra en undersökning om forskarnas syn på forskningsinformation. Det är den första delen av ett större projekt om forskningsinformation som jag har sökt pengar för. Projektets målsättning är att skapa en atti-

tydförändring hos forskarna gentemot forskningsinformation. Nästa steg är att hjälpa forskarna med informationsarbetet. Till sist tänker jag göra en utvärdering för att se om mina insatser har gett resultat.

Varför är det så viktigt att satsa på forskningsinformation?

- Forskningsinformationen måste förbättras och hänga med i dagens utveckling av informationsteknologin. I dagens läge så hinner forskarna inte med att själva bedriva forskningsinformation. Det ställs allt högre krav och många har en osäker ekonomisk situation. Alltid går åt att meritera sig.

Tycker du att forskare generellt är dåliga på att föra ut sin kunskap?

- Nej, det tror jag inte. På Göteborgs universitet finns en informationsavdelning och vissa fakulteter har egen informatör. Det är bra. Men det behövs ytterligare en länk som ligger närmare forskarna. Då är det en fördel att man själv är vetenskapligt skolad. Min tanke är att kunna stödja forskarna på olika sätt.

Hur då?

- Genom att följa forskning och hjälpa forskare med olika typer av uppdrag, t ex med populärvetenskapliga skrifter eller sammanställ-

ningar inför utställningar. Att vara kontaktlänk, helt enkelt.

Hur tror du att forskare ser på forskningsinformation?

- De flesta är nog medvetna om vikten av forskningsinformation, men problemet är att ingen hinner. Förr var populärvetenskap inte riktigt rumsrent, det var något man såg ner på. Så är det inte i dag. Det finns också en gammal konflikt mellan forskare och massmedier. Två olika världar ska mötas. Jag tror vi kan lära av varandra.

Allan Eriksson

Universitetet visar huggtänderna

Nu visar universitetet ormar, sköldpaddor, fiskar, groddjur och mycket annat på Experimentum.

GÖTEBORGS UNIVERSITET öppnade 1 augusti en ny avdelning på Experimentum i Näås fabriker, Tollered, med temat "Vattnets väg".

Noshornhuggormen hör, med sina horn, sin färgteckning och sitt "puffande" varningsläte, till de mer spektakulära terrarieinivånarna.

Utställningen är en vidareutveckling av Kunskapens Parkutställning under Vetenskapsfestivalen och innehåller ett stort antal levande djur, några experimentstationer samt interaktiva datorprogram.

Syftet med utställningen är att intressera barn och ungdomar för vidare studier i framförallt naturvetenskap. Men även andra ämnesområden finns representerade.

Livet och vattnet

De flesta stationerna har vatten som gemensam nämnare: Vattnet i människan; Livet i och kring bäcken, hållkaret, Västerhavet och Amazonfloden; Vattnets egenskaper; Havets ljud - hur späckhuggare och andra djur kommunicerar i havet; Vikingafärder; Frågor och svar om havet; Fiskar i Västerhavet; Dricksvattnets väg.

Här finns också en världsunik ormutställning inkluderande Europas samtliga huggormsarter/underarter plus en del andra giftormar. Totalt omfattar utställningen 120 ormar.

Sedan utställningen öppnades har redan 26 huggormsungar sett dagens ljus. En av födslarna är unik eftersom föräldrarna är det enda par av östsibirisk mocksinorm som fått ungar i fångenskap.

Här finns också ormar, som inte finns att beskåda i någon annan terrarieanläggning i världen. - En helt nyupptäckt ormart, som göteborgsforskarna Göran Nilson och Claes Andrén fann under en forskningsexpedition i Kazakstan i sommar.

Utställningen är en förövning till det stora akvarie/science centreprojekt som universitetet planerar tillsammans med Chalmers och Göteborgsregionens kommunalförbund och som förhoppningsvis skall stå klart i centrala Göteborg år 2001. Tills dess skall utställningen växa och utvecklas i Näås.

- Tanken med att ha farliga och spännande djur i utställningen är att locka besökare som annars kanske inte skulle besöka en traditionell "science centreanläggning", säger Jan Westin som är projektledare för universitetets del i satsningen.

- När de väl har kommit till oss gäller det att ha spännande och tankeväckande saker att berätta för att förhoppningsvis tända ett intresse för vidare studier i ämnet.

Att ormar lockar har visat sig med all

tydlighet eftersom besöksiffrorna till Experimentum stigit markant sedan universitetet flyttade in, och de tre guiderna i vår avdelning har bråda dagar.

Utställningen är öppen för allmänheten alla dagar kl 11-17 och för bokade skolklasser vardagar kl 9-17. Experimentums normala entréavgift gäller och omfattar anläggningens bägge avdelningar.

Tel Experimentum: 0302-322 05

Välkomna till ett besök!

Stolta föräldrar. De östsibiriska mockasinormungarna kan känna sig säkra för angripare i terrariet under sina vaksamma, giftiga föräldrar.

Visste du att . . .

Göteborgs universitet har den mest omfattande marina forskningen i landet - över 130 forskare arbetar med miljöforskning inom områdena: vatten, luft, energi, bebyggelse, gifter, kretslopp, trafik, ekonomi, politik och medicin.

Tredje uppgiften - en papperstiger

UNDER SENARE TID har det talats mycket om universitetens och högskolornas så kallade tredje uppgift. "Högskolorna skall också samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet", står det i Högskolelagens inledande bestämmelser.

Att universitet och högskolor bedriver grundutbildning, vidareutbildning och forskning är väl en självklarhet. Att vi samverkar med det omgivande samhället är väl tydligt för många, inte minst i tider av ansökningskrivningar. Att vi dessutom skall infomera om vår verksamhet är också tydligt men långtifrån lika självklart.

Jag tror att de allra flesta lärare och forskare tycker det är - förutom tidsbristen - svårt att informera om sin forskning och kanske ännu svårare att popularisera forskningen.

Många av vårt universitets lärare och forskare sitter inne med stora kunskaper inom sitt ämne eller forskningsområde. Många av dessa ämnen eller forskningsområden har ett stort värde i sig och kan säkert intressera många utanför den akademiska världen.

Starta en skriftserie

Vi som arbetar med forskningsinformation planerar att inom kort starta kurser i forskningsinformation/populärvetenskap för lärare, forskare och doktorander och vi hoppas att detta också kan bli poänggivande i forskarutbildningen. Dessutom hoppas jag om att vi inom en inte alltför avlägsen framtid kan starta en populärvetenskaplig skriftserie i stil med den franska "Que sais-je?", kanske kallad "Detta vet jag om. . .". Den franska versionen är väl uppe i närmare 5 000 olika utgåvor vid det här laget. Tanken är att den skall vara enkel att framställa, innehålla 50-75 trycksidor och kosta under 50-lappen.

Vi har initierat en kontakt med ett kommersiellt förlag som kan sköta distribution, lagerhållning och skriva kontrakt med resp lärare/forskare. Böckerna skulle kunna säljas via universitetet vid öppna föreläsningar och andra arrangemang, typ Vetenskapsfestivalen, via institutioner och bokhandel. På något sätt skulle detta vara att ta upp en gammal tradition vid universitetet.

Delta i debatten

Som pressekreterare skulle jag gärna se att lärare/forskare vid universitetet i mycket större utsträckning tar aktiv del i den aktuella samhällsdebatten genom att t ex skriva debattartiklar i Göteborgs-Posten, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Alltför få av universitetets lärare och forskare deltar i den aktuella samhällsdebatten. Några få gör det regelbundet - de allra flesta aldrig. Många flera borde ta tillfället i akt och vädra sina åsikter om sakernas tillstånd i samhället med sin egen forskning som utgångspunkt. Då gör man sin egen forskning synlig.

Den tredje uppgiften är en realitet under de närmaste åren. Departementet kommer att följa upp hur högskolorna förverkligar denna skyldighet. Men det är bara lärarna och forskarna själva som, ev med hjälp av oss informatörer, kan förverkliga detta.

Har Du idéer och tankar om detta, hör gärna av Dig till mig på telefon 773 44 53 eller e-post: Ake.Pettersson@adm.gu.se

Åke Pettersson
pressekreterare

